

ĐẠI GIA VỀ QUÊ - CÓ BẤT NGỜ KHÔNG?

Tô Văn Trường

Nhìn cảnh hàng đàn, hàng lũ người ở nông thôn ùn ùn kéo nhau ra các đô thị để kiếm sống để đến nỗi 30, mừng một Tết người dân Hà Nội, thành phố Hồ Chí Minh có cảm giác đường phố trống vắng như cách đây mấy chục năm, vì người nông thôn về quê ăn Tết. Rõ ràng bao nhiêu năm qua, nông thôn Việt Nam là mảnh đất bị chối bỏ, nông nghiệp bị coi nhẹ và nông dân bị bỏ rơi trong vất vả, thua thiệt đủ đường.

Thế mà bỗng dưng thời gian gần đây, nhiều đại gia kinh tế của Việt Nam hăm hở về quê. Họ về quê không phải vì quá xúc động khi nghe những giai điệu trữ tình của một bài hát cùng tên của nhạc sĩ Phó Đức Phương mà tất nhiên trước hết vì chính túi tiền của họ. Vậy hãy tìm hiểu nguyên nhân của của cuộc tản cư "về quê" này để xem chuyện ấy có bất ngờ không?

Cái "trời phú" cho nông nghiệp Việt Nam đấy chính là thế mạnh cạnh tranh cốt lõi nói theo kinh tế thị trường, còn nói theo Mác, đó chính là lực lượng sản xuất. Cái thế mạnh cốt lõi đó, hay lực lượng sản xuất đó vốn có từ ngàn đời nay, nó bị ràng buộc bởi "quan hệ sản xuất". Khoán 10 hay chỉ thị 100 trước đây là một bước cởi trói mối quan hệ sản xuất lạc hậu, quay về với quy luật khách quan (nói cho đúng là sửa cái sai mà do chính ta gây ra) đã giúp cho nông dân Việt Nam ăn no, mặc ấm.

Sản xuất nông nghiệp của ta chủ yếu vẫn là do hộ nông dân cá thể đảm nhiệm với diện tích manh mún, cơ sở vật chất và kỹ thuật còn nhiều bất cập nên không phát huy được tiềm năng khí hậu và đất đai "trời phú", dẫn đến hiệu quả sản xuất thấp. Đó cũng là một trong những nguyên nhân chính khiến khá nhiều nông dân đã bỏ ruộng đi làm nghề khác. Bởi vậy, sản xuất nông nghiệp hiện nay là một dư địa để cho các doanh nghiệp kể cả tư nhân và nhà nước với thế mạnh chủ yếu là nguồn vốn để tổ chức sản xuất lớn và ứng dụng công nghệ cao nhằm khai thác tối đa tiềm năng để đạt được mục đích kinh doanh là thu được lợi nhuận cao. Một chính sách phát triển nông nghiệp thông minh sẽ tạo ra vốn chứ không phải ngồi chờ ưu đãi, xin bao cấp hay ODA từ bên ngoài.

Có ý kiến cho rằng các doanh nghiệp chỉ đầu tư vào nông nghiệp sau khi hàng loạt doanh nghiệp bị thua lỗ do đầu tư ngoài ngành, rủi ro lớn, đặc biệt bị Chính phủ cấm họ tiếp tục làm như vậy, và do nông nghiệp đang là lĩnh vực ưu tiên nên có nhiều chính sách thu hút đầu tư nên doanh nghiệp được hưởng nhiều ưu đãi về đất, vốn vv...

Ngẫm suy, lý giải nói trên chỉ đúng với doanh nghiệp nhà nước vì các doanh nghiệp tư nhân, họ dùng tiền của họ để kinh doanh và họ có quyền kinh doanh trong bất cứ lĩnh vực nào mà luật pháp không cấm. Chẳng phải Hòa Phát là tập đoàn kinh doanh đa ngành đấy thôi? Họ khởi đầu bằng việc kinh doanh máy móc xây dựng, sau đó sản xuất máy khai thác đá, máy xây dựng, rồi mở rộng sang lĩnh vực nội thất, điện lạnh, bất động sản, khu công nghiệp, xi măng, khai mỏ, thép. Khi bắt đầu làm thép họ cũng được xem là người ngoại đạo nhưng hiện tại họ đang đứng số 1 trong nước về sản xuất thép, vượt trội cả các doanh nghiệp FDI (doanh nghiệp vốn đầu tư nước ngoài).

Lý giải về sự an toàn khi đầu tư vào nông nghiệp là do nông nghiệp đang là lĩnh vực ưu tiên nên có nhiều chính sách thu hút đầu tư nên được hưởng nhiều ưu đãi về đất, vốn cũng không ổn? Bây giờ làm gì còn đất trống để mà thuê hay xin nữa đâu, hơn nữa những doanh nghiệp kiểu này họ cũng không trông mong vào các chính sách ưu đãi về vốn của nhà nước vì họ có tiền.

Đối với chăn nuôi việc ứng dụng công nghệ cao cũng cần có một quy mô đầu gia súc nhất định mới có thể sản xuất hàng hóa năng suất, chất lượng cao và có thương hiệu. Hơn nữa, những đối tượng cây trồng, vật nuôi họ đầu tư chắc chắn sẽ phải là những sản phẩm nhiệt đới mà Việt Nam có ưu thế cạnh tranh hoặc là các sản phẩm mà trong nước có nhu cầu cao. Những điều kiện trên đây cùng với các chính sách thu hút đầu tư của nhà nước là các yếu tố để các doanh nghiệp chuyển hướng đầu tư vào nông nghiệp.

Thực ra, doanh nghiệp tư nhân đầu tư vào nông nghiệp vì hiện tại một số lĩnh vực nông nghiệp có thể mang lại thu nhập. Ví dụ Hoàng Anh Gia Lai nuôi bò đang rất có lãi, hoặc trồng mía, sản xuất đường từ Lào mang về bán ở Việt Nam. Vingroup đang triển khai các siêu thị bán hàng nông sản chất lượng cao vì họ nhìn thấy tiềm năng lớn của thị trường này. Hiện tại, rất nhiều người Việt Nam đã khá giả và sẵn sàng trả giá cao để có được thực phẩm an toàn trong khi nông sản của Việt Nam có nhiều nhưng chất lượng lại không bảo đảm nên Vingroup nhìn thấy mỏ vàng để khai thác trong lâu dài. Hòa Phát cũng đang thấy các ông lớn FDI đang hái ra tiền trong lĩnh vực kinh doanh thức ăn chăn nuôi và cung cấp con giống nên cũng không muốn bỏ lỡ cơ hội vv...

Ở các nước kém phát triển, thông thường các doanh nhân bắt đầu con đường kinh doanh khởi nghiệp từ đất và lao động (nông nghiệp). Ở Việt Nam, nhiều đại gia phát lên, chủ yếu là họ dựa vào quan hệ theo nhóm lợi ích để tận dụng các cơ hội làm giàu như bất động sản, thị trường chứng khoán vv... "Phi thương bất phú", làm giàu thì mấy ai nhạy cảm và có đầu óc thực tế bằng doanh nhân.

Doanh nghiệp tư nhân nhảy vào lĩnh vực nông nghiệp là tín hiệu đáng mừng nhưng đừng để niềm vui ngán chảng tày gang vì đất của nông dân hiện nay rất manh mún (nhất là ở miền Bắc và miền Trung), sẽ là tốt hơn nếu không trưng thu cái "tài sản toàn dân" này để giao cho doanh nghiệp, mà nên thử mô hình cho nông dân góp vốn bằng đất vào doanh nghiệp nông nghiệp và đồng thời làm công nhân cho doanh nghiệp. Tất nhiên, một số người trẻ có thể chuyển nghề sang công nghiệp, dịch vụ có đào tạo bài bản.

Các chuyên gia kinh tế quốc tế cũng từng nói Việt Nam chỉ có 2 thế mạnh là công nghệ thông tin và nông nghiệp. Công nghệ thông tin đang đột phá và không ít thành công. Còn nông nghiệp, nuôi trồng cây con gì thì rồi cũng đưa lên bàn ăn, sản xuất sạch chế biến tinh thì nông nghiệp Việt Nam có chỗ đứng không ai giành được, chả thế mà một chuyên gia thị trường số 1 thế giới khuyên ta rằng Việt Nam nên là bếp ăn của thế giới.

Mọi việc bắt đầu sự chuẩn xác phải từ thông minh, hiểu biết, khát vọng, thực tiễn, có tâm, có tầm của người lập chính sách và nhu cầu bức thiết của xã hội. Hay nói cách khác, nếu không chịu nâng cấp chất lượng tư duy thì chẳng phải chỉ nông nghiệp mà ở bất cứ ngành nào

cũng sẽ chỉ là cổ lỗ và lam nham. Lớn tiếng hô hào nông nghiệp hiện đại mà trong đầu thì vẫn khư khư cái cách tư duy “hái lượm”, chỉ nhằm nhe chờ ở đâu đó ăn nên làm ra là xà tói ... tranh công (!?). Cái “hạt giống” công nghệ cao chỉ có thể nảy mầm và sinh sôi trên mảnh đất tư duy cao, cấp tiến chứ không phải là hãnh tiến!

Hiện tượng ồ ạt trồng cây mắc ca thì đúng là đáng lo ngại vừa thiếu chuyên gia chuyên sâu, vừa thiếu kinh nghiệm, không nắm được thị trường lại làm ăn theo kiểu phong trào, không có quy hoạch nên rủi ro, sẽ thất bại rất lớn. Bài học trồng cây ngoài vùng truyền thống như cao su, cà phê chè phía Bắc, điều Nam Trung Bộ vv... hãy còn đó mà chúng ta chưa rút kinh nghiệm một cách nghiêm túc.

Quy luật thị trường đã điều tiết dòng vốn hiện nay vào nông nghiệp cùng với chính sách hỗ trợ của Chính phủ nên sức hút của lĩnh vực này được gia tăng hơn trước. Suy cho cùng, doanh nghiệp tư nhân đầu tư vào nông nghiệp là nguồn vốn, năng lực kinh doanh, tổ chức sản xuất của họ để tạo bước phát triển mới cho nông nghiệp, không chỉ đem lại lợi ích cho họ mà còn có lợi cho nông dân và cho đất nước.

Cần hỗ trợ các doanh nghiệp làm ăn chính đáng, lâu dài, tạo ra chính sách động lực, sân chơi bình đẳng, bảo vệ nông dân trực tiếp làm ra sản phẩm, sắp xếp lại các tổ chức sản xuất, áp dụng khoa học công nghệ, xuất khẩu. Nhà nước, cụ thể là Bộ Nông nghiệp & Phát triển nông thôn cần xây dựng chiến lược sản phẩm quốc gia và quy hoạch phát triển theo vùng sinh thái và quản lý theo chuỗi ngành hàng và Chính phủ chỉ đạo thực hiện qui hoạch, hạn chế quyền lực các tỉnh trong việc cấp phép đầu tư trên đất nông nghiệp.

Áp dụng nền nông nghiệp công nghệ cao toàn bộ hệ thống (công nghiệp sản xuất và công nghệ quản lý) hoàn toàn khác với khu nông nghiệp công nghệ cao để làm triển lãm. Hãy hỗ trợ doanh nghiệp đầu tư vào toàn bộ chuỗi sản xuất, vì phổ biến họ chỉ bỏ tiền vào công đoạn thu lời nhanh, ít rủi ro như hiện nay.

Với khí hậu-thổ nhưỡng đa dạng, tài nguyên sinh học phong phú bậc nhất, một lực lượng lao động cần cù và trí tuệ, đang ở tuổi vàng và còn tương đối rẻ, có thể khẳng định rằng nông nghiệp Việt Nam đang có lợi thế cạnh tranh sắc sảo bậc nhất nếu nhanh chóng được hiện đại hóa, thoát ra khỏi giai đoạn dựa vào khai thác tài nguyên và lấy lượng bù chất.